

77

Ese de dóne ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
diuimetate de anu . . . 3 fl. v. a.
patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
diuimetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „L u m i n a” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieniu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sira garinond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.**PARTE OFICIALE.**

Nr. 329. Pres.

Onoratoru corporatiuni bisericesci; iubitulu cleru si poporu din protopresviteratulu Popmezeului:

Dar si mila dela Dumnedieu Tatalu si Domnulu nostru Isusu Christosu!

Dupace protopresbiterulu Ambrosiu Marchisiu a abdisu la postulu seu de protopresbiteru in tractulu Popmezeului, — Noi, incuviintiandu alegerea efectuita in sindulu aceluasi protopresbiteratu la 27. Decembre 1872. si votulu consistoriului Nostru eparchialu din Oradea-mare pronunciatu la 22. Ianuariu a. c. sub Nr. 16. Pl. — pre cucerniculu preotu Eli'a Mog'a, parochulu din Rabagani l'amu destinatu de protopresbiteru in tractulu Popmezeului, si ca pre atare in diu'a de astadi sub sant'a liturgia l'amu innaintatu dupa ritulu santei nóstre biserici de protopresbiteru, si l'amu provediutu cu indatinata singilia, concredindu-i pentru tractulu protopresbiteralu alu Popmezeului tóte cele ce cadu in sfer'a de activitate a unui protopresbiteru.

Candú dar vi facemu tuturor'a cunoscuta acést'a institutiune a Nóstra archierésca; — ve poftimu totu odata prin acestu cerculariu si ve indrumamu pre voi onorate corporatiuni bisericesci, iubitu cleru si poporu din protopresbiteratulu Popmezeului! ca pre mai nainte numitulu binecuvintiatu protopresbiteru Eli'a Mog'a, de adeveratu si canonesce constituitu protopresbiteru alu vóstru se-lu cunosceți si se-lu respectati, si aceluia-si in tóte afacerile, ce se tienu de oficiulu protopresbiteralu, se-i dati cuvenit'a ascultare; inpartasindu-ve tuturoru binecuventarea Nóstra archierésca.

Aradu, 24. Februariu, 1873.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.

Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.**Proiectu***de regulamentu pentru regularea si infíntiarea Preparandieloru*

— Fine —

§. 44. Că candidatii preparandiali au se platésca unu didactru de 5 fl. pe anu. Cei seraci, inse diligenti si cu purtare buna vor fi scutiti de didactru.

§. 45. Cu finea fiecarui cursu anuale se va tiené cu candidatii sub presidiulu unui membru din senatulu scolasticu esamenu publicu si dupa combinarea tuturoru respunsuriloru

de mai nainte se va defige calcululu meritatu din fiecare studiu in conferintia finále si despre acestu esamenu li se vor da de catra profesorulu diriginte testimoniu timbratu (§. 101 a leg. scol.) — formulariulu testimoniului vedi-lu in fine.

§. 46. Unu anu dupa finirea cursulu preparandiale ori multu dupa doi ani, cari ii va petrece candidatulu de invetiatoriu in vre-o scóla pe langa unu invetiatoriu cualificatu in pracsá, se va supune unui esamenu rigurosú din tóte studiile atátu practice câtu si teoretice si din lucruri scripturistice sub clausura, ér' mai cu séma din instructiunea ce o a primitu in scól'a practica si numai dupa indeplinirea acestei conditiuni primesce diplom'a de cualificatiune si capacitate in suer'a invetiatorésca. (102. a leg. scol. si 122—7 a st. org.)

§. 47. Acei candidati, cari vor fi de dóne-ori relegati dela esamenu, nu se mai potu lasá la altu esamenu. (§ 104. a leg. scol. si 122—12 a st. org.)

§. 48. Pentru esaminarea candidatiloru senatulu scolasticu denumesce o comisiune esaminatórie din 3 membri sub presidiulu ordinariu ori delegatulu lui. (§ 122—8 a st. org.)

§. 49. Acést'a comisiune se aduna la provocarea senatulu scolasticu, — unde au de a se indreptá candidatii prin o petitiune scrisa de man'a loru propria si instruita cu testimoniile necesarie, cu cartea de bótezu, testimoni de purtare buna si despre pracs'a celu pucinu de unu anu la o scóla cu invetiatoriu cualificatu, si a cere ingađuintia pentru depunerea rigurosului — se esamina candidatii din tóte studiile cu rigurositatea cuvenita inse si cu privire la puterile loru intelectuali.

§. 50. La acestu esamenu rigurosú comisiunea esaminatória va cercetá cu tóta strictéti'a nu numai câtu scie si pricepe candidatulu din obiectele de instructiune ce a avutu de a le invetiá, ca se se faca capace de postulu invetiatorésca, ci totu odata si desteritatea lui in propunere adeca procedúra si metoda.

§. 51. Esaminarea se intreprinde pe temeiulu testimoniiloru din cele 3 cursuri anuali de fiecare comisariu ástfelu, ca nici unu studiu se nu fie trecut cu vederea. Esamenulu e publicu.

§. 52. Despre intrebarile propuse de fiecare comisariu si despre respunsulu bunu, de midilocu séu reu se pórtá protocolu. Dupa finirea esamenelor verbalu si censurarea lucruriloru scripturistice, comisiunea se consulta despre calcululu meritatu considerandu respunsurile la fiecare intrebare.

§. 53. Déca candidatulu a reportatu unu calculu indestulitoriu din tóte studiile, atunci comisiunea esaminatória enuncia cualitatea si capacitatea candidatulu de a puté fi invetiatoriu in scólele popularie elementare confesiunali si-lu provedu cu testimoni séu diploma de invetiatoriu si adeca ace-luia, care in decursulu celoru trei ani de invetiamentu a doveditu o purtare morale cuviintósá si o diligintia duratória, a depusu esamenele anuali cu deplina indestulire si in celu rigurosú a reportatu din tóte séu din cele mai insemnate studii nota de éminentie ori distinsu, vor capetá testimoni de cualificatiune pentru scólele popularie confesiunali mai inalte; éra aceia cari vor corespunde pe deplinu in tóte cu calculu de clas'a prima séu bine, testimoni de cualificatiune pentru scólele popularie confesiunali elementarie, si in fine aceia, ce a reportatu unu calculu de prima mai slaba ori suficiente, testimoni de capacitatete ca adjuncti.

§. 54. Testimoniulu de cualificatiune se timbréze si sigila cu sigilulu senatulu scolasticu diecesanu, apoi se subscrie

de comisarii esaminatori si de presiedinte ori de delegatulu acestuia. Elu se da in limb'a romanésca si se insémna in trensulu si acele deosebite cunoscintie ori desteritati ce si le-ar' fi castigatu candidatii pre langa obiectele de instructiunea prescisa p. e. music'a instrumentale si vocale, cunoscerea limbiloru, deosebit'a aplicare si desteritate in cultur'a pomiloru, oltuire, oculare, copulare etc.

Formulariulu diplomei invetiatoresci este urmatoriulu:

D. din nascutu in
de religiunea greco-orientale, a finitu cursulu preparandiale de 3 ani in institutul preparandiale confesionalu din Aradu in anulu 187. cu calculi si aretandu testimoniulu despre pracs'a prescisa in legea scolastica in restimpu de si poftindu a fi supusu unui esamenu riguros in privinti'a capacitatii de invetiatoriu, s'a esaminatu cu tota rigurositatea si a doveditu atât'a calificatiune si capacitate pentru oficiulu invetiatorescu in câtu a reportatu calculu si s'a aflatu capace pentru, invetiatoriu adjunctu in o scôla popularie confesionala

Spre legitimarea lui i s'a datu acêsta diploma subscri-sa si sigilata dupa cuviintia.

Aradu in 187.

N. N.

N. N.

Presiedintele comisiei
esaminatorie.

comisariu esaminatoriu.

Facerea lumii in siese periode, dupa scrierile lui Moisie, a santiloru parinti si a unoru geologi.

— Urmare —

Ca se putemu pricepe cele pana aci dise, si care vor urmâ, afu de lipsa a insirâ, *formatiunile* sêu *straturile* primitive (terrain primitif,) ale pamentului nostru, dupa intipuirea sêu imaginatiunea naturalistiloru mai recinti. O *formatiune* stâ din mai multe *straturi*. Unu *periodu* din mai multe *formatiuni*! asia, *periodulu* *transitivu*.

Periodulu transitivu (Terrain de transition)	sta:	din formatiunea <i>Silur</i> — terrain <i>silurion</i> —
		" " <i>devon</i> — " <i>devonien</i> —
		" " <i>Carbune</i> — " <i>Carbonifere</i> —
		" " <i>permi</i> — " <i>permien</i> —
Periodulu secundariu (terrain secundarie)	sta	din formatiun. <i>Trias</i> — terrain <i>triasque</i> —
		" " <i>Jura</i> — " <i>juratique</i> —
		" " <i>Creta</i> — " <i>Cretace</i> —
Periodulu tertiariu (terrain tertiare)	sta	din formatiun- <i>Eocene</i> — terrain <i>eocene</i> —
		" " <i>Miocene</i> — " <i>miocene</i> —
		" " <i>Pliocene</i> — " <i>pliocene</i> —

Sum'a formatiuniloru de mai sus insirate, pune fundamentulu periodeloru ivite sub decurgerea creatiunei pamentului, cari periode sunt urmatóriele:

1. Periodulu primitivu (*Primitive Epoche.*)
2. Periodulu transitivu (*Uebergangs Epoche.*)
3. Periodulu secundariu (*Secundäre Epoche.*)
4. Periodulu tertiaru (*Tertiäre Epoche.*)
5. Periodulu cuaternariu (*Quaternäre Epoche.*)

Periodele acestea precum am disu, fiecare si-are productiunea sa deosebitu, atâtu din un'a, câtu si din alt'a, sêu din tôte trii imperatiile naturali.

Ca inse si mai bine se pricepemu cele dise mai sus, afu de bine a insirâ singuraticele *formatiuni* si *straturi*, incependu de a supr'a pamentului, pana la celu mai de pe urma stratu de *granitu* din fundulu pamentului, si a insemná, care *formatiune* sêu *stratu* ce a produsu din imperati'a animaleloru, din imperati'a plantelor, si din imperati'a mineraleloru? grosimea acestoru *formatiuni* si *straturi* dupa *Buchland*, facu 10 miluri anglese, care sunt urmatóriele:

	Numele formatiuniloru sêu straturiloru	Remasitie de plante	Remasitie de animale
periodulu tertiariu	<i>Aluviune</i> (<i>Alluvium</i>)	remasitie asemenea acum vietuitorieloru	Scheletu de omu <i>Elefantu primitivu mamuth</i> , <i>Megatherium</i> , <i>Mastodon</i> , <i>Paleotherium</i> . <i>Anoploterium</i> , cu unu cuventu abundanti'a sugatóreloru din <i>scoice</i> , melciulu <i>helix</i> , <i>scoicele Planorbis</i> , <i>Linneus</i> , <i>Phisa</i> si <i>Unio</i> .
	<i>Diluviune</i> (<i>Diluvium</i>)		
	<i>pamentu formatu</i> (asiediatu) din apa dulce	remasitie in perfecta asemenare cu acum vietuitoriele plante.	Dupa <i>Cuvier</i> aci vinu inainte cele d'anteiu sugatórie terestre sêu pamentene.
periodulu secundariu	<i>pamentu de Creta</i> in estensiune mare.		<i>Scoic'a petrósa</i> si <i>amonite</i> (<i>ammonites</i>) mai anteu se gasescu.
	<i>pamentu verdau</i> de substantia de feru (<i>Sablesverts</i> et <i>ferrugineux</i>)		
	<i>Jura oolith</i> (patura varósa)	multe <i>cicadii</i> (soiu de ierburi.)	<i>Belemnite</i> si unite óse ale aceloru mai d'anteiu animale sugatórie.
	<i>Lias</i> si <i>Marga</i> (Lutu.)	<i>tufe</i> , <i>cicadii</i> si <i>fucoide</i> .	multime de <i>sauri</i> , precum: <i>pterodactylus</i> , si altele de astfeliu de animale.
	<i>Varu Scoicosu</i> (calcaire dit coquil.)	<i>tufe</i> si <i>fucoide</i> .	multime de <i>scoice</i> si <i>amonite</i> , ossa <i>sepia</i> .
	<i>petrisiu, tarcu, baltiatu</i> (<i>Gres, bigarre.</i>)	Canifera.	urme de <i>paseri</i> , si óse de soiu de sioparle.
	<i>petrisiu aramosu</i> (<i>Schistes cuivreux.</i>) si <i>petrisiu rosu</i> , (<i>Gres rouge.</i>)	asemenea celoru mai din diosu, si susu.	unu soiu de pesce, <i>ganoide</i> in catime mare, si celu d'anteiu <i>amphibiu</i> (<i>protosaurus</i>).
periodulu transitivu	<i>Carbunele de de pétra.</i>	<i>ecvisetace tufe</i> , <i>muschi</i> , <i>palme</i> , <i>sigilarine</i> : si <i>lepidodendroni</i> .	<i>Sauroidele</i> , unu genu de pesce, si de cei mai susu insemnati.
	<i>varulu transitivu.</i>		
	<i>Stratulu suriu sêu de colórea censusiei.</i>	<i>tufe ecvisetace</i> si <i>fucoide</i> .	Cea mai din diosu clasa a pesciloru, si a <i>scoiciloru</i> , <i>liliacele</i> , <i>chrinoidele</i> , <i>trilobitele</i> si <i>polipii</i> .
	<i>Ardesi'a lutósa</i> (argilla.)	a carui colóre négra se presupune a fire din plante.	de aci incolo, nu se mai afla urme de animale.
Straturile sêu formatiunile primitive	<i>Mina</i>		aci predomnesce singuru
	<i>Syenitu</i>		numai imperati'a cea
	<i>Gneis</i>		mórta a
	<i>Granitu</i>		mineraleloru.

Si asia, celoru d'anteiu trii dile, sêu periode ale lui Moisie corespundu „*straturile sêu formatiunile primitive cu ardési'a lutósa a periodulu transitivu*,” éra, dela *ardési'a lutósa* a periodulu transitivu, pana la *Jura* diu'a sêu periodulu a *patra* si a *cincea*, dela *Jura* pana la *Diluviu* diu'a sêu periodulu a *siesele*, si asia in a sieptea di *Diluviulu* si *Aluviulu*, dupa acestea dara se potu pricepe cele citate, ca se nu remana mai multu nici o indoieála.

Acum se audim pe Cuvier ce dice? Pestrecandu, dice Cuvier, stratulu de *petrisiu rosu*, care nu contine alta, de câtu nisce remasitie de trestia; *Bambusu* (lemnul ce produce fire de matasa) palme si de astfeliu de soiul de plante a imperatiei planteloru, — elu celu pucinu nu a gasitu altele — ajungemu la paturile acele de varu, care se numescu *Jura*, unde aflamu a se incepe tórte dezvoltarea *amfibiiloru*, (Reptilia.) Vedi *Discurs sur les revolutions du globe 8—edit. pag. 297*. Mai departe totu Cuvier dice: ca *Jura* sta de asupra unor sisturi avute in re-remasitie pesciloru, si a unor animale de apa dulce, in carea se gasescu si *ose*, dara totu a *amfibiiloru*; intre multimea acestor'a de patru picioru, oatorie, care sunt de forma si marime feliurita, precum, *bróscele tiestóse, amfibiile volante, sioparl'a uriasia* (*Megalosaurus monstrulu anticu*, (*Plesiosaurus*.) Se afla inca pentru anteiasi data, si nisce animale *micutie marine sugatorie*, asia fiindu, totusi lungu timpu aflamu a fi predomnita totu clas'a *amfibiiloru*. (Ibidem pag. 305 — 306.)

Cumca splicatiunea acést'a alui Cuvier e consóna cu propunerea lui Moisie, póte vedé ori si cine!

Cuvier, cu adevratu nu amintesce pana aci de *paseri* despre care Moisie amintesce in diu'a a cincea, inse pentru aceea nu urmédia, ca in paturile cele de pamentu alu periodului acestuia, nu s'ar gasi si remasitie de *paseri*, asia in lunele prime ale anulu 1837, in statele unite de America, in paturile de pamentu asia numite *petrisiu rosu*, s'au aflatu multime de soiuri de *paseri*. (*Nérée Boubée. — Manuel élémentaire de geologie, 3—e edit pag. 61.*) Unu invetiatu asia dice la loculu acést'a „*descoperirile cele de din nou facute, adeverescu cumca paserile sunt cei mai stravechi locuitori ai pamentulu*“, remasitiile animaleloru acestor'a le aflamu si in paturile cele mai din diosu ale *periodului secundariu* si a nume: in paturile de *petrisiu tarciu, baltiatu*, aflamu urme de *paseri*, éra in *ghipsulu* numitu *montmatre* aflamu noua soiuri ale acestor'a, cari parte se tienu de clas'a *reptitorulu*, parte de clas'a *gainerulu*. (*Dictionnaire, geologique au mot Oiseaux.*) Deschlinite sunt urmele *paseriloru*, ce s'au descoperitu in valea séu lunc'a *Connecticut*, in statele unite americane, intre cari mai insemnate sunt urmele unei *paseri uriasie*, carea a fostu de dóue ori mai mare de câtu *Strutiulu*, urm'a acestei *paseri* a avutu in lungime 15 *policari*, nesocotindu aci unghile cele de 2 *policari*, 3 unghie i-au fostu fórte gróse, pasiulu i-a fostu de unu stangenu de a fugitu, de dupa deschilinite forme si marimi ale *urmeloru*, se potu splicá mai multe soiuri de a le acestora; nu ni remane dara alta, de câtu se dicemu: ca de miratu consuna *descoperirile cele mai nóue* cu cuvintele lui Moisie in aceea, candu dice: *cumca paserile s'au prasiu intr'unu timpu cu animalele aquatice marine*. Si prin acést'a e verificata prin sciintia si a cincea di a lui Moisie. Mai avemu se aruncámu o privire si preste celea lalte lucruri minunate ale lui Dumnedieu, create in periodulu acést'a,

(Va urmá.)

Ioanu Damsia,

parocu si ases. cons.

Unu importantu opu a esitu de sub tipariu, sub titulu *Igien'a publica si privata*.

Autorele acestui opu este invetiaturu nostru medicu Nicolae Negura.

Nu potemu a recomandá acesta lucrare, nici a trage atentiunea publiculu asup'r'a necesitatii ce éra de o asemenea scriere, de câtu reproducendu *introducerea* in care se vede scopulu intregi carti.

Éta introducerea:

Igien'a publica si privata.

Instinctulu conservarii a inspiratu ideia de a formá sciintia igieniei, sciintia vasta, fiindu-cá, pentru a conservá sanatatea, trebuie a petrunde in tóte institutiunile societatii. — Mai inainte de a esistá sciintia medicinei organizate, legislatorii vechi amestecau in dogmele religiuniloru precepte de igienie. Astu-feliu Moisie oprea pe *jidovi* de a manca carne de porcu, din cauza ca acelu animalu contine adese unu verme (*trichina spiralis*) care, o data in stomacu produce mórtea. — Pe de alta parte Moisie da *jidoviloru* precepte pentru curetiena corpulu, in sa si acést'a sub forma religiósá, amenintiendu-i cu pedéps'a ceriului, cu pedéps'a lui Iehov'a. Mai fárdiu, candu spiritulu de conservare

a strebatutu in populu, legislatori ca Licurg au introdusu in legislatiunea precepte de igienie, invocandu argumentulu conservarii patriei — pentru ca populu, caruia Licurg se adresá, ii érá dejá imprimatu in inima simtiulu conservarii patriei. — Dar candu sciintia incepú a-si cladí edificiuulu seu in populu, Hipocrates se adreséza cu autoritatea sciintiei si, basatu pe natura, pe cause si efecte, elu face a se simti folósele sciintiei si face a fi ascultatu si admiratu. Si cum putea vorbi altu-felu omulu liberu de prejuditii, omulu republicei? — Circumstantiele care se petrecu intr'unu timpu, intr'o tíera, au totu déun'a influentia asup'r'a filoru ei. — Cu Hipocrates incepe igien'a ca sciintia. — Parintele medicinei, dice unu igienistu, a trebuitu se fie si alu igieniei. Hipocrates dice: „*fie care bóla (morbu) are o cauza naturale*“, si fara cauza naturale nimica nu se produce. — Cercetandu causele, se nasce sciintia; indepartandu causele, se nasce igien'a. — Pe acést'a basa a izolarii de cei morbosu, se infintia ospiciurile de bolnavi, si in timpuri pe candu nu se scia bine legea medicale a infectiunei, scularia morbosiloru érá dictata de simtiulu de conservare. — Si daca amu cautá in istoria, amu vedea ca simtiulu de conservare a mersu pana la mandria de a-si conservá speci'a frumósa, astu-feliu Romanii stramosii nostri aruncau de pe muntele Tarpea ori ce copilu ce érá diformu. Se sacrificá cáti-va pentru totalitate. — Vechii nostri stramosi credeu ca cei slabi de constitutie si diformi erau o sarcina pentru patria, si Platon reprosiá lui Herodicus ca se ocupá a prelungi *viétia* celoru bolnaviciosi. — Sub Romani Igien'a incepe a se dezvoltá din ce in ce. Institutiunile de bái publice sunt o dovada despre acést'a. Dupa ce Antonius Mus'a tamedul prin báile reci pe Augustu, inscriptiunea „*in balneis salvus*“ (in bái vei fi sanetosu) deveni credintia generale a Romaniloru. — Mecena a ordonatú construirea unei bái magnifice, unde ómenii fara medilóce platea la óre ficsate de lege numai o par'a (unu obolu). — Romanii avéu in báile lorú inca obiceiulu care l'am regasitu si noi in báile turcescu, adeca de a trage, a unge corpulu cu alifuri séu unsori. — Vecinii nostri Rusi au si astadi inca bái publice.

Gimnastic'a facea in anticitate parte din igienie, parte din esistintia publiculu. Timpurile belicóse, in cari traiau stramosii nostri, pe langa ideia conservarii, avéu si necesitatea fortii corporale. Inventiunile noi de arme au facutu se se uite acést'a unu óre care timpu, pana in timpurile nóstre. Sunt acum'a dóue-dieci de ani, pe candu si eu facému cursulu gimnasialu in Berlin, s'a adoptatu pentru tóta Prusia gimnastic'a atátu in scólele civile precum si in acele militare. — Timpulu a doveditu cátu serviciu aduce acést'a institutiune mai cu séma unei tíeri curatu militare ca Prusia. Religiunea crestina contine si ea precepte intiepte de igienie, de si Cristu, ocupatu numai de salutulu sufletulu si de impecarea spiriteloru intre ele, pare a neglige corpulu — acést'a este numai o parere. Totulu in legea crestina contine precepte armonióse intre ele, pentru impecarea, conciliarea intro idei si interese. Posturile, care sunt facute la finitulu iernei, sunt menite a prepará corpulu pentru caldurele verei. Monastirele au fostu instituite pentru temperarea posteloru si pentru lucrari folositoare corpulu si spiritulu. — Multu timpu invetiatur'a, educatiunea Romaniloru se facea in monastiri; in acele locasiuri sante se pastrá candórea, credintia, cari sunt emanatiuni ale igieniei adeverate.

In monastiri se invetiá labórea care intaresce corpulu, privatiunea care, slabindu pasiunile, intarea inim'a si devotamentulu pentru patrie; in monastiri se cultivá spiritulu care inobiléza inim'a si fiintia omulu si ilu pregatesce ca se lucrede pentru tíera. Pe acele timpuri santele monastiri erau singurulu adopostu pentru asemenea salutare institutiuni si scopuri. Religiunea crestina a adusu dar', prin institutiunile sale salutare, fructe igienice omeniei.

Bólele, care prin resbelele ce se purtau in timpurile de invasii, au facutu pe ómeni se i-a óre-care mesuri igienice de aperiare. Asia se luá mesuri contr'a ciumei s'altoru plagi ce apesau omenirea. — Cu anulu 1700 igien'a incepe *viétia* sa politica. De atunci incepu a se luá mesuri intru cátu-va sciintifice igienice contr'a diferiteloru bóle care secerá populatiunile. Abia la 1802. se infintia la Paris consiliulu de salubritate publica. Cu acést'a igien'a isi incepe are de unde tóte natiunile incepu a imitá esemplu. — In Angli'a se infintia la 1848. „*general Board of health*“, prin unu actu alu parlamentulu, consiliu generalu de sanatate a carui'a putere este mai nemargiuita in acést'a materia de a face anchete in ori care orasiu unde numerulu mortiloru ar' trece de 23 la mie, si de a prescrio mesuri igienice care apoi se trimitu spre sanctiunea parlamentulu. Mai esista in

Angli'a o administratie speciale „Register's office“ care aduna materialurile pentru o mare statistica medicala.

La Constantinopol exista unu consiliu sanitaru centralu, sub presiedinti'a unui mare consiliaru; coresponde cu diferiti delegati medicali ai puteriloru streine si cu acarora concursu lucrédia. — Efectele igienei in Turci'a sunt asia de mari ca este recunoscutu, de cei mai mari igienisti, ca civilizatiunea populusului se insinue prin medicina si igiena. — De acoloa vine ca asociatiunile religioase protestante trimitu emisari, cari au invetiatiu medicina, pentru a propaga crestinetatea. Acesti misionari se insinue usioru prin ajutoriulu ce dau suferindiloru.

Igien'a capeta din di in di o influintia considerabile asupr'a obiceiuriloru nostre. — Necesitatea a invetiatiu pe stremosi de a purta haine de lana, precumu: itiari si sucmanulu de lana, — Noutatile care se aduse cu nou'a civilizatiune, de a purta metase, panza de olanda, palerie de metase, si cele-lalte haine de asta-di nu este in avantajulu nostru. Clim'a aspra si nestatornica in care traimu, transactiunile repedi ale atmosferei, trecerea repede de la caldura la frigu considerabilu, schimbarea caldurei de di cu recorel'a si umedial'a simtitoro a noptii, sunt destule motive de a regreta hainele stramosiloru nostri de lana si blanurile care purtau. Daca pote n'avemu pentru ce regreta isliculu ce se introdusesa o data, nu avemu inse nici unu motivu de a ne felicitá de paleria, care nu apera capulu nici de frigu nici de caldura. Ce amu cascigatu ore schimbandu dulam'a pentru fracu? . . .

Mancarea de alta data simpla si pucinu variata, modificata apoi prin introductiunea mancariloru grecesci si turcesci, acuma nemtiesci si francesi, a fostu si este unu isvoru de bóle intestinale.

Educatiunea spiritului si a animei, ce timpulu aduce progresivu popóreloru, a contribuitu la desvoltarea frumusetiei corpului — dara si la impiedecarea cresterii lui. Se privimu pentru acést'a poporulu Italiei, si chiaru alu Franciei, si ne vomu convinge cáta influintia are turmentele spiritului a supr'a cresterii corpului. — Cu tóte acestea durat'a media a vietii omului nu e mai mica de cátu in anticitate. Din contr'a, durat'a este mai lunga, si acést'a e consecuentia imbunetatiiloru igienice din alta privire, adeca a canalisariloru, a culturai pamentului, a ospitaliloru, a asileloru pentru copii gasiti, s'alteloru asemenea. Daca perfectiunea vécuriloru n'a ajunsu la ce este mai perfectu pentru conservare, celu pucinu se pote crede ca a ajunsu la ce e mai pucinu vatamatoru.

„Influinti'a localitatiloru asupr'a desvoltarei omului era cunoscuta inca de cei vechi. Antheopologia de la Cos dicea: „Acea ce unu pamentu nasce, este conformu cu densulu, si omulu nu se departédia de acést'a lege comuna.“ — Dupa acést'a lege a naturei localitatiloru, trebuescu conformate legile politice ale unui statu. Acést'a ideia a inspiratu lui Montesquieu scrierea nemuritoriului seu opu „*Esprit des lois*“ (spiritulu legiloru.) — Ideia acestui opu este de a pune in armonie legislatiunea popóreloru cu form'a guvernamenteloru loru, si cu natur'a particulara a climei. — Montesquieu démonstrédia, imitandu pe Hipocrates, cum legile servitudinei au raportu cu natur'a climei.

De atunci cu descoperirile noi in fisica, in chemie si in medicina, igien'a si'a luat sborulu ei. — Autori ca Locke a scrisu educatiunea fisica, ca Winslow despre primejdiele baieineloru la rochiile femeiloru, Blagden si Fordyce asupr'a variatiuniloru temperaturai umane, Vick d'Azyr asupr'a mefitismului si de Thouret asupr'a inmortamentelor. O celebritate ca Sanctorius a tratatu, in modulu celu mai grandiosu, despre alimente, apoi Ramazzini despre bólele artisaniloru, in unu uvrageu de care toti autorii vorbescu ca de opulu celu maicelebru alu vécului alu XVIII-lea.

„Telegrafulu“ Bucur.

VARIETATI.

Alegerile deputatiloru pentru sinódele eparchiali s'au incepu tu. Pana acuma avemu numai urmatóriele alegeri din urmatóriele cercuri:

In cerculu Caransebesiului s'au alesu din partea mireniloru dd: Jonu Jonasiu si Jonu Bistreanu.

In cerculu Recitiei, dd: Sim. Mangiuca si J. Becinaga.

In cerculu Fagetului dd: Vict. Mocioni si George Grozescu.

In cerculu Cosiavei dd: V. Babesiu si J. Bartolomeu.

In cerculu Jamului dd: V. Babesiu si Traianu Miescu.

In Sasca dd: Dr. Marienescu si B. Munteanu.

In cerculu Bogsiei, dd: G. Joanovicu si Stef. Antonescu.

In cerculu Ciacovei: V. Babesiu; alu doilea nenotificatu.

Dintro alegerile onorabilului cleru nu ni sunt cunoscute de cátu: in Fagetu protopresviterulu At. Ioanovicu; in Cosiava: Nic. Popovicu, preótu in Jupani; in Resitia, parintele Pocianu, in Sasca, parintele Alessandroviciu.

Rugamu pre dd. amici si corespondenti ai nostri ca si din cele lalte cercuri electorali se ne notifice rezultatulu alegeriloru, spre a poté cátu mai curundu publica unu conspectu completu despre toti deputatii sinodali.

La cursu de telegrafia in Brasiovu. Pentru escultivarea de conducatori de statiuni laturale telegrafice cu s. 300 fl. se deschide in Aprilu a. c. in Brasiovu unu cursu ordinatu de ministeriulu de comerciulu prin emisulu din 1 Marte nr. 1884/617 care va tiené 7 septemani séu celu multu dóue luni, si se primescu barbati si femei nascuti sub coróna Ungariei, barhati trecuti de dóutedieci si nu preste 30 ani éra femeiele peste 18 ani. Femeile se aiba studiulu dintr'o scóla de fete indreptatita, publica séu privata, barbati se fia trecuti prin scól'a elementaria de 4 clase; ostasii, se fia absolvitu celu pucinu scól'a de suboficiru cu succesu multiamitoriu; vorbescu ungresce si nemtiesce si sciu scrie bine si ceti. Sciendu si alte limbi patriotice au preferintia, se fia senatosi si neintinati in moravuri. Cei ce voiescu a fi primiti la acestu cursu, intro petitiune scrisa de man'a sa se dovedésca calitatile de susu, alaturandu cartea de botezu, atestatu de scóla, de doctoru, de moralitate, care se le tramita indata celu multu pana la prim'a Aprile cu petitiunea la directiunea regésca telegrafica din Clusiu. Cei casatoriti se adauga si numerulu copiiloru. Ostasii prin oficiile ostasiesci. Dupa prima Aprile nu se mai primescu concurse si cele defectuóse inca nu se voru primi. Cei primiti trebue se fia in 15 Aprilu in Brasiovu, unde voru fi supusi unui esamenu preliminaru din caligrafia. Se depunu 2 fl. la primire, mai multu nimica. Cursulu se ocupa cu studiale de lipsa la telegrafia, si celu ce va esi bine la esamenu se insira dupa invetiatura in róndu si se aplica, candu se deschide vre unu postu, cu 300 fl., locuintia séu competintia de locuintia fara dreptu la pensiune. Cei ce vor cadé la esameu se reiépta; si numai la alu doilea cursu se vor luá de proba, inse pentru ultima data. Concursulu e din 10 Martiu 1873, ascrisu prin directiunea reg. ung. diu Clusiu. Grabiti cátu de multi? — „G. Tr.“

„Statutulu Organicu alu bisericei ortodocse gr. or. romane din Ungari'a si Transilvani'a. Editiunea episcopiei din Aradu, de dupa testulu autenticu. Retiparitu din fóia oficiala „Lumin'a.“ Se pote procurá de la cancelaria diecesana din Aradu, esemplariulu brosiuratu cu 25 cr. v. a. — Pentru Domnii premumeratori din anulu trecutulu alu „Luminei,“ se dá cáte unu esemplariu cu 10 cr. v. a. — Din caus'a serbatorii rom. cat. de Marti, in acést'a septemana numai unu numeru puturamu tipari din fóia nóstra.

Concursu.

3-3

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Sistarovetiu inspectoratulu Lipovei se publica concursu pana in 25 Martiu 1873 st: v. in carea di se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt 105 fl. 24 meti de grâu, 24 meti de cucurudiu, 105 pundi de clisa, 75 pundi de sare, 15 pundi de lumini, 12 orgii de lemne din care se incaldiesce si localitatea scólei, 4 jugere livéda de fenétia, cortelu liberu cu $\frac{3}{4}$ jugeru de gradina pentru legumi; tóte acesteá inse pe durat'a de $\frac{1}{2}$ anu sunt a se impartii egalu cu veduv'a remasa de invetiatorulu Dimitriu Tomescu.

Doritorii de a fi alesi in acést'a statiune au a-si tramite recursurile loru dovedindu si testimoniu de cualificatiune adresate comitetului parochialu, la subscrisulu in Lipov'a, si pana la terminulu prefiptu au a se infaciosia intr'o dumineca in sant'a biserica din Sistarovetiu pentru cantari.

Sistarovetiu 1 Martiu 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu Christoforu Giuchiciu inspectoru cerc